

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/215568,W-Warszawie-upamietnilismy-siostry-nazaretanki.html>
27.02.2026, 11:44

[Następny](#)

[Powrót](#)

W Warszawie upamiętniliśmy siostry nazaretanki

22 marca 2025 r. w kościele św. Stefana Króla Wyznawcy w Warszawie odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy upamiętniającej 100-lecie utworzenia warszawskiej prowincji Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu. W czasie II wojny światowej siostry uratowały grupę żydowskich dzieci.

22.03.2025

[Okupacja niemiecka Polacy ratujący Żydów](#)

Uroczystość rozpoczęła się przemówieniem siostry prowincjalnej Wiesławy Hyzińskiej, po którym została odprawiona msza święta pod przewodnictwem Metropolity Warszawskiego Jego Ekscelencji Arcybiskupa Adriana Galbasa. Po nabożeństwie zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, burmistrz Dzielnicy Mokotów Rafał Miastowski i asystentka generalna Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu s. Alina Furczyk odsłanili tablicę pamiątkową. Zaprezentowana została także ekspozycja „W służbie Bogu i ojczyźnie”, poświęcona historii i działalności zgromadzenia.

- Niech to upamiętnienie będzie wezwaniem dla sióstr, aby sprawy Polski zawsze siostry zajmowały. Aby poprzez kształcenie kolejnych pokoleń budowały Polskę i naród, który będzie w stanie zdać egzamin nawet w czasie największej próby

- powiedział zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma. Podkreślił także rolę IPN jako instytucji, która w imieniu państwa polskiego dba o pamięć narodową.

Delegacje złożyły również wieńce pod tablicą i odmówiły modlitwę.

Tablica i plansze sfinansowane zostały przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Warszawie.

W wydarzeniu uczestniczyli m.in. szef Zarządu Obrony Powietrznej i Przeciwrakietowej, generał Brygady Kazimierz Dyński, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek, dyrektor warszawskiego oddziału IPN dr Tomasz Łabuszewski, burmistrz Dzielnicy Mokotów Rafał Miastowski, a także przedstawiciele władz lokalnych, instytucji oraz siostry ze Zgromadzenia Najświętszej Rodziny z Nazaretu.

* * *

[16 marca 2024 roku, w klasztorze Sióstr Nazaretanek przy ul. Czerniakowskiej 137 w Warszawie, odsłonięta została tablica upamiętniająca zakonnice ratujące żydowskie dzieci i dziewczęta podczas okupacji niemieckiej.](#) Tablicę ufundowało Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Warszawie.

Ekspozycja „W służbie Bogu i ojczyźnie” – Warszawa, 22 marca 2025. Fot. IPN

* * *

Działalność sióstr nazaretanek

Siostry nazaretanki już tydzień po kapitulacji Warszawy, 3 października 1939 r., otworzyły ponownie szkołę powszechną, gimnazjum i liceum. Dwie ostatnie placówki na skutek zarządzeń niemieckich władz okupacyjnych zostały zamknięte w listopadzie. Działać mogła tylko szkoła powszechna. Jej oficjalną kierowniczką była s. Florencja Irena Jankowska, dobrze znająca język niemiecki. Faktycznie szkołą kierowała przedwojenna dyrektorka s. Ezechiela Janina Szupenko. W styczniu 1940 r. s. Ezechiela zorganizowała tajne komplety, które odbywały się w prywatnych mieszkaniach, przeważnie nauczycieli, oraz w budynku szkolnym. Pierwszą tajną maturę przeprowadzono wiosną 1940 r. w mieszkaniu sióstr za klauzurą, w obecności przedstawicielki tajnego kuratorium Antoniny Ptaszyckiej.

Od jesieni 1940 r. część uczennic klasy siódmej zaznajamiała się z materiałem pierwszej klasy gimnazjum. Od września 1940 r. do marca 1942 r. za zgodą okupanta w budynku szkoły odbywał się kurs przygotowawczy do szkół zawodowych II stopnia. Siostry uzyskały pozwolenie na prowadzenie kursów przygotowawczych do szkół krawieckich, a potem na otwarcie zawodowej szkoły krawieckiej pod nazwą Priv. Handwerkschule für Schneiderinnen von S.E. Wismont (Prywatna Żeńska Szkoła Rzemieślnicza Krawiecka właśc. S. E. Wismont). Jej dyrektorką oficjalnie była przełożona s. Eutalia Jadwiga Wismont. Niektóre uczennice zapoznawały się z materiałem obowiązującym od drugiej klasy gimnazjum, dzięki czemu mogły potem przystąpić do zdawania tajnej matury. W ten sposób licealistki znalazły się pośród dziewcząt ze szkoły

krawieckiej. Przez całą okupację część podopiecznych mieszkała w internacie przyszkolnym. Uczennice dochodzące otrzymywały przygotowywane przez siostry gorące, sycące zupy, które najbiedniejszym wydawano bezpłatnie, a trochę zamożniejszym – za niewielką opłatą.

Na przełomie 1941 i 1942 roku na terenie szkoły i internatu znalazły schronienie dziewczęta pochodzenia żydowskiego. Siostra Ezechiela wspominała, że było ich dziewięć, natomiast była uczennica Magdalena Czerkiewicz-Tempska pisze o kilkunastu Żydówkach, które przetrwały okupację i ukończyły szkołę. Udało się ustalić nazwiska tylko kilku dziewcząt uratowanych przez siostry nazaretanki. Są to: Ewa Herman, Alicja Kirkien, Irma Windisch, Paula Windisch i Zuzanna Windisch. W klasztorze ukrywano również grupę żydowskich dzieci.

Siostra przełożona Eutalia Jadwiga Wismont za swoją działalność została odznaczona przez Instytut Yad Vashem medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, ale oprócz niej i wspomnianych wyżej sióstr niebagatelną rolę w ratowaniu, pomocy i edukacji żydowskich dziewcząt odegrały s. Izabella Jadwiga Machowska – kierowniczka internatu, s. Lauretana Barbara Gumowska – nauczycielka języka polskiego oraz s. Amabilis Maria Filipowicz – nauczycielka języka polskiego i historii w tajnym gimnazjum. Wspominając tamte wydarzenia, ostatnia z wymienionych sióstr podkreślała, że żydowskie uczennice otrzymały nie tylko opiekę, lecz także pełne wykształcenie średnie, pozwalające na rozpoczęcie wyższych studiów.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką

Upamiętnienie